

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par Savienības rīcību pēc tās pievienošanās Lisabonas Vienošanās par cilmes vietu nosaukumiem un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm Ženēvas aktam”

(COM(2018) 365 final – 2018/0189 (COD))

(2019/C 110/10)

Ziņotājs: **Arnold PUECH D'ALISSAC**

Apspriešanās	Eiropas Parlaments, 10.9.2018. Padome, 17.10.2018.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 114. pants
Atbildīgā specializētā nodaļa	Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sāksmē	21.11.2018.
Pieņemts plenārsesijā	12.12.2018.
Plenārsesija Nr.	539
Balsojuma rezultāts	208/1/3
(par/pret/atturas)	

1. Secinājumi un ieteikumi

- 1.1. Aizvien liberalizētākā un konkurējošākā pasaules tirgū Eiropas Savienības ražotājiem ģeogrāfiskās izcelsmes norādes (ĢIN) ir unikāls un vērtīgs resurss.
- 1.2. Eiropas Komisijai būtu vienmēr jārikojas tā, lai aizsargātu ražošanas modeļus un kvalitātes shēmas, kas pasaules līmenī ir atzītas to ilgtspējas dēļ, kura nāk par labu patērētājiem un ražotājiem.
- 1.3. Tāpēc norādēm piemīt īpaša iezīme uzsvāru likt uz attiecīgā produkta vietējo dimensiju, tādējādi popularizējot vietējos kultūras aspektus un prasmes, teritoriju un tās agroekoloģiskās īpatnības. Šīs iezīmes ir jāaizsargā.
- 1.4. Pasaulē vērojama būtiska tendence izstrādāt oficiālas kvalitātes un izcelsmes identifikācijas zīmes (KIIZ).
- 1.5. EESK uzsver šo pozitīvo aspektu un atzinīgi vērtē Eiropas Komisijas priekšlikumu, kura mērķis ir starptautiskā līmenī aizsargāt reģistrētos cilmes vietas nosaukumus un ģeogrāfiskās izcelsmes norādes saskaņā ar Ženēvas nolīgumu un juridisko praksi, un uzskata, ka ir noteikti jāmēģina izveidot saskaņotu sistēmu kvalitātes zīmju aizsardzībai starptautiskā līmenī. Tomēr Komiteja uzskata par svarīgu panākt visaptverošu pieeju, kuras mērķis ir aizsargāt un veicināt kvalitātes zīmju sistēmu kopumā.
- 1.6. Lietderīgi ir ierosināt sistēmu, kas nodrošina vienlīdzīgu attieksmi pret visiem Eiropas ražotājiem, kuri vēlas, lai to ģeogrāfiskās izcelsmes norāde ir atzīta arī starptautiskā līmenī.
- 1.7. EESK uzskata, ka tiesības, ko ieguvušas līdz šim reģistrētās ģeogrāfiskās izcelsmes norādes, būtu jāaizsargā, lai nepieļautu sankcijas un nevienlīdzīgu attieksmi.

2. Priekšlikums regulai

- 2.1. Komisijas priekšlikuma mērķis ir izveidot tiesisko satvaru, kas nodrošinās pilnvērtīgu ES līdzdalību Pasaules Intelektuālā īpašuma organizācijas (WIPO) Lisabonas Savienībā saistībā ar cilmes vietu nosaukumiem un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm, kad Savienība būs kļuvusi par Ženēvas akta līgumslēdzēju pusi.
- 2.2. Ženēvas aktā ir noteiktas katras līgumslēdzējas puses saistības aizsargāt attiecīgajā teritorijā cilmes vietas nosaukumus un ģeogrāfiskās izcelsmes norādes, kas reģistrētas atbilstoši tās tiesību sistēmai un praksei. Tādējādi katra līgumslēdzēja valsts aizsargā reģistrētu cilmes vietas nosaukumu vai ģeogrāfiskās izcelsmes norādi, ja vien reģistrācija nav atteikta.

2.3. Eiropas Komisija ierosina, lai Eiropas Savienība pēc pievienošanās Ženēvas aktam iesniedz sarakstu ar ES ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm (par kurām jāvienojas ar dalībvalstīm), kuras paredzēts aizsargāt ar Lisabonas sistēmu. Pēc Eiropas Savienības pievienošanās Lisabonas Savienībai pieteikumus par papildu Savienībā aizsargātu un reģistrētu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu starptautisko reģistrāciju varēs iesniegt pēc Komisijas iniciatīvas vai pēc dalībvalsts vai ieinteresēto ražotāju grupas pieprasījuma.

2.4. Būs jāievieš piemērotas procedūras, kas ļaus Komisijai izvērtēt cilmes vietu nosaukumus un ģeogrāfiskās izcelsmes norādes, kuru izcelsme ir trešās dalībpusēs un kuras ir reģistrētas starptautiskajā reģistrā. Savienībai būs jāievēro cilmes vietu nosaukumi un ģeogrāfiskās izcelsmes norādes, kuru izcelsme ir trešās dalībpusēs un kuras reģistrētas starptautiskajā reģistrā saskaņā ar Ženēvas akta III nodaļu.

2.5. Šis akts nosaka katrai līgumslēdzējai pusei pienākumu nodrošināt efektīvus tiesiskās aizsardzības līdzekļus reģistrēto cilmes vietas nosaukumu un ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzībai (sk. Lisabonas Vienošanās Ženēvas akta 14. pantu) ⁽¹⁾.

2.6. Septiņas ES dalībvalstis, kuras ir Lisabonas Savienībā, ir apņēmušās aizsargāt trešo valstu izcelsmes norādes. Lai šīs valstis varētu izpildīt savas starptautiskās saistības, ko tās uzņēmušās pirms ES pievienošanās Lisabonas Savienībai, būs jāizveido pārejas režīms, kas radīs sekas tikai nacionālajā līmenī un neietekmēs Savienības iekšējo tirdzniecību vai starptautisko tirdzniecību.

2.7. Ženēvas aktā un Kopīgajā reglamentā paredzēto maksu par cilmes vietas nosaukuma vai ģeogrāfiskās izcelsmes norādes starptautiskās reģistrācijas pieteikuma iesniegšanu sedz dalībvalsts, kurā ir cilmes vietas nosaukuma vai ģeogrāfiskās izcelsmes norādes izcelsme (sk. Lisabonas Vienošanās Ženēvas akta 11. pantu) ⁽²⁾.

2.8. Savienība ir izveidojusi vienotas un visaptverošas lauksaimniecības produktu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības sistēmas. Šīs aizsardzības sistēmas nodrošina, ka attiecīgo produktu nosaukumi tiek aizsargāti visā ES, balstoties uz vienotu pieteikuma iesniegšanas procedūru. Izskatāmais priekšlikums atbilst ES vispārējai politikai, kuras mērķis ir veicināt un stiprināt ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību, izmantojot divpusējos, reģionālos un daudzpusējos nolīgumus.

3. Vispārīgas piezīmes

3.1. EESK atzinīgi vērtē Eiropas Komisijas priekšlikumu, kura mērķis ir starptautiskā līmenī aizsargāt reģistrētos cilmes vietas nosaukumus un ģeogrāfiskās izcelsmes norādes saskaņā ar Ženēvas aktu un juridisko praksi. Laikā, kad globalizācija arvien vēršas plašumā, īpaši lauksaimniecības pārtikas preču tirdzniecības jomā, svarīgi ir mēģināt izveidot saskaņotu sistēmu kvalitātes zīmju aizsardzībai starptautiskā līmenī.

3.2. Eiropas Komisijai būtu vienmēr jārikojas tā, lai aizsargātu ražošanas modeļus un kvalitātes kontroles shēmas, kuru labvēlīgā ietekme uz patērētāju veselību un to ekonomiskā un vidiskā ilgtspēja ir atzītas pasaules līmenī.

3.3. Aizvien liberalizētākā pasaules tirgū Eiropas Savienības ražotājiem ģeogrāfiskās izcelsmes norādes (ĢIN) ir unikāls un vērtīgs resurss (5,7 % no lauksaimniecības pārtikas nozares pārdošanas apjoma jeb vairāk nekā 54 miljardi euro 2010. gadā) ⁽³⁾. Taču centieni konkurēt kvalitātes jomā būs neefektīvi, ja starptautiskajos tirgos netiks pietiekami aizsargātas ĢIN – galvenais vektors, ko izmanto mūsu kvalitatīvai produkcijai.

3.4. EESK uzsver, ka ģeogrāfiskās izcelsmes norādes ir īpaši apzīmējumi, kas ļauj diferencēt konkurējošus produktus un informēt patērētājus par produkta izcelsmi. Atšķirībā no preču zīmēm ģeogrāfiskās izcelsmes norādes mērķis ir uzsvērt produkta saikni ar tā izcelsmes teritoriju, tādējādi norāžu īpašā iezīme ir tā, ka uzsvars likts uz produkta vietējo dimensiju, popularizējot vietējos kultūras aspektus un prasmes, teritoriju un tās agroekoloģiskās īpatnības. Šīs iezīmes ir jāaizsargā.

⁽¹⁾ http://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_239.pdf

⁽²⁾ Turpat.

⁽³⁾ Sk. uzaicinājumu iesniegt piedāvājumus Nr. AGRI-2011-EVAL-04.

3.5. Jau 2008. gadā atzinumā par tematu “Ģeogrāfiskās izcelsmes norādes un cilmes vietas nosaukumi”⁽⁴⁾ EESK uzsvēra, ka Eiropas sabiedrībā pakāpeniski palielinās patērētāju apziņa par lauksaimniecības pārtikas produktu īpašībām, tādēļ paaugstinās pieprasījums pēc kvalitatīviem produktiem. Šis apgalvojums pašlaik ir pamatots vairāk nekā jebkad agrāk, jo Eiropas patērētāji arvien biežāk izvēlas kvalitatīvus produktus, kas tiek ražoti konkrētā teritorijā, reģionā vai valstī un kuru kvalitāte un reputācija līdztekus citām raksturīgām īpašībām pēc būtības ir saistīti ar šo ģeogrāfisko izcelsmi⁽⁵⁾.

3.6. Francijas Ekonomikas, sociālo lietu un vides padomes nesenajā atzinumā “Pārtikas produktu oficiālās kvalitātes un izcelsmes zīmes” norādīts, ka pasaulē vērojama būtiska tendence izstrādāt oficiālās kvalitātes un izcelsmes identifikācijas zīmes. Ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu ir arvien vairāk, jo tās atbilst pieaugošajam patērētāju pieprasījumam un popularizē arī konkrētās teritorijas vēsturi, mantojumu un tradicionālās prasmes.

3.7. EESK vēlas norādīt, ka saskaņā ar FAO⁽⁶⁾ datiem ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm ir ļoti pozitīva ietekme uz cenām neatkarīgi no produkta veida, izcelsmes reģiona vai reģistrācijas ilguma.

3.8. Visos divpusējos nolīgumos, kuri jau ir noslēgti vai par kuriem notiek sarunas, arvien lielāka nozīme ir aspektiem, kas saistīti ar ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību. EESK uzsver šo pozitīvo aspektu. Tomēr Komiteja uzskata par svarīgu panākt visaptverošu pieeju, kuras mērķis ir aizsargāt un veicināt kvalitātes zīmju sistēmu kopumā.

3.9. EESK uzskata, ka šajā nolūkā ir jāpārskata priekšlikums ES līmenī sagatavot pozitīvu sarakstu, jo tas neatbilst prasībai par ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu sistēmas vispārēju aizsardzību. Faktiski lietderīgi ir ierosināt sistēmu, kas nodrošina vienlīdzīgu attieksmi pret visiem Eiropas ražotājiem, kuri vēlas, lai to ģeogrāfiskās izcelsmes norāde ir atzīta arī starptautiskā līmenī. Turklāt izvēlētajos kritērijos nav ņemti vērā citi sociālekonomiskie kritēriji, kuri ir būtiski atsevišķu Eiropas Savienības teritoriju ekonomikas attīstībai. Ar ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm bieži vien ir saistīta vietējā ekonomika, kas rada darbvietas un būtiski ietekmē citus ekonomikas sektorus, piemēram, tūrismu, un kurai ir labvēlīga ietekme uz teritorijas plānošanu un apsaimniekošanu.

3.10. EESK aicina Komisiju ņemt vērā sekas, ko radīs Eiropas Savienības turpmākās jaunās attiecības ar Apvienoto Karalisti, un pozitīvā saraksta noteikšanas iespējamo ietekmi uz pašreizējām sarunām, kurās būtu jābalstās uz kvalitātes sistēmas aizsardzību visā Eiropas Savienībā. Pēc izstāšanās Apvienotajai Karalistei būs jāturpina ievērot ģeogrāfiskās izcelsmes norādes, kuras garantē sistēma, ko tā līdz šim ir izmantojusi.

3.11. EESK uzsver, ka viltoti produkti nopietni apdraud Eiropas lauksaimniecības pārtikas nozari. Nesen publicētais Eiropas Komisijas ziņojums⁽⁷⁾ apstiprina, ka visbiežāk tiek viltoti lauksaimniecības pārtikas produkti.

3.12. EESK atgādina, ka patlaban septiņas ES valstis jau ir Lisabonas Vienošanās dalībnieces (Bulgārija, Francija, Ungārija, Itālija, Portugāle, Čehijas Republika un Slovākija) un ka pašlaik tajā reģistrētas vairāk nekā 1 000 ģeogrāfiskās izcelsmes norādes, kurām ar vienotu reģistrācijas procedūru nodrošināta aizsargāta cilmes vietas nosaukuma (ACVN) un aizsargātas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes (AĢIN) starptautiskā aizsardzība.

3.13. EESK uzskata, ka tiesības, ko ieguvušas līdz šim reģistrētās ģeogrāfiskās izcelsmes norādes, būtu jāaizsargā, lai nepieļautu sankcijas un nevienlīdzīgu attieksmi.

3.14. Visbeidzot, EESK vērš uzmanību uz 2012. gada pētījumu par ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu komerciālo vērtību Savienībā⁽⁸⁾; šis ir vienīgais pašlaik pieejamais pētījums, taču šķiet, ka ĢIN vērtības prēmijas likme (*value premium rate*) pagaidām nav būtiski mainījusies.

Briselē, 2018. gada 12. decembrī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Luca JAHIER

⁽⁴⁾ OV C 204, 9.8.2008., 57. lpp.

⁽⁵⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1151/2012 (OV L 343, 14.12.2012., 1. lpp.). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?qid=1540542863415&uri=CELEX:32012R1151>

⁽⁶⁾ Apvienoto Nāciju Organizācijas Pārtikas un lauksaimniecības organizācija.

⁽⁷⁾ https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/report_on_eu_customs_enforcement_of_ipr_2017_en.pdf (pagaidām pieejams tikai angļu valodā).

⁽⁸⁾ https://ec.europa.eu/agriculture/external-studies/value-gi_en (pagaidām pieejams tikai angļu valodā).